

Z królem lub przeciw niemu – rokosze i konfederacje.

1. Formy samoorganizowania się szlachty

- a. konfederacja – związek, zrzeszenie utworzone dla osiągnięcia określonych celów
- b. rokosz – konfederacja nieuznana przez króla lub zbrojny bunt przeciwko królowi

2. Rokosz lwowski (wojna kokosza) – rokosz przeciwko polityce Zygmunta I Starego i królowej Bony – 1537 r.

3. Rokosz Zebrzydowskiego (rokosz sandomierski) przeciwko Zygmuntowi III Wazie – 1606-1607 r.

a. przyczyny:

- zbyt silne związki Zygmunta III Wazy z Habsburgami
- podejrzenia o dążenie króla do ustanowienia w Polsce monarchii absolutnej

silne zaangażowanie króla w kontrreformację i faworyzowanie jezuitów

- b. organizacja rokoszu przez Mikołaja Zebrzydowskiego – 1606 r.
- c. zwycięstwo wojsk królewskich w bitwie pod Guzowem – 1607 r.
- d. rezygnacja króla z reform politycznych i amnestia (akt darowania winy) dla rokoszan

4. Konfederacja tyszowiecka – 1655 r.

- a. została zawiązana podczas potopu szwedzkiego w obronie Jana III Kazimierza
- b. celem konfederatów była walka z wojskami szwedzkimi
- c. przywódcy konfederacji:
 - Stefan Czarniecki
 - Stanisław Lanckoroński

5. Rokosz Lubomirskiego – rokosz przeciwko polityce Jana III Kazimierza –

- a. plany reform Jana III Kazimierza
 - wprowadzenie głosowania większością głosów w sejmie
 - wprowadzenie stałych podatków
 - elekcja vivente rege (za życia króla)
- b. konflikt króla z Jerzym Lubomirskim i wybuch antykrólewskiego rokoszu – 1665 r.
 - klęska wojsk królewskich w bitwie pod Mątwami – 1666 r.

– Jan III Kazimierz zrezygnował z reform i ogłosił amnestię dla rokoszan

- c. abdykacja Jana III Kazimierza (rezygnacja z tronu) – 1668 r.

6. Konfederacja barska – 1768-1772 r.

- a. konfederacja została zawiązana w obronie wiary katolickiej i suwerenności kraju

- b. wymierzona była przeciwko
 - polityce króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
 - ingerowaniu Rosji w sprawy Polski
- c. działania zbrojne miały charakter partyzancki
- d. najważniejszym skutkiem konfederacji barskiej był pierwszy rozbiór Polski – 1772 r.

7. Konfederacja targowicka – 1792 r.

- a. konfederacja targowicka została zawiązana przeciwko reformom Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 maja
- b. przywódcy:
 - Stanisław Szczęśny Potocki
 - Franciszek Ksawery Branicki
 - Seweryn Rzewuski
- c. targowiczantom pomocy zbrojnej udzieliła caryca Katarzyna II
- d. wybuch wojny polsko-rosyjskiej, zakończonej klęską Polski
- e. skutki konfederacji targowickiej:
 - przejęcie władzy przez targowiczankę i obalenie Konstytucji 3 maja
 - drugi rozbiór Polski – 1793 r.